

۱۳۷۲۹۷۷

کیفر شناسی

«کلیات و مبانی پاسخ شناسی جرم»

دکتر حسن غلامی

دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

با دیباچه:

پرفسور هانس یورگ آلبرشت

سرشناسه : غلامی، حسین، ۱۳۴۸ -

عنوان و نام پدیدآور : کیفرشناسی (کلیات و مبانی پاسخ‌شناسی جرم) /

حسین غلامی

مشخصات نشر : تهران: نشر میزان: ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص

فروست : علوم اجتماعی؛ ۹۲۹.

شابک : 978-964-511-728-1

وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا

یادداشت : واژه‌نامه

یادداشت : کتاب‌نامه؛ همچنین به صورت زیر نویس

موضوع : جرم‌شناسی

موضوع : جرم‌شناسی -- ایران

موضوع : مجازات -- زندان

رده بندی کلاس : HV ۶۰۲۵/غ۸ک۹

رده بندی یواس : ۳۶۴

شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۷۵۹۴۴

مکتوبه دکتر (احمد ازجانی)، قابل استناد و تکیه و استناد از این اثر بدون اخذ مجوز
از ناشر خائنه بوده و بیکرد قانونی ندارد.
انظار محترم مشاهده فرمایید و در صورت لزوم تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۹۲۹

نشر میزان

کیفرشناسی

کلیات و مبانی پاسخ‌شناسی جرم

دکتر حسین غلامی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۷۲۸-۱

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکيسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

دییاجه: از کیفرشناسی تا پاسخ‌شناسی جرم (پروفسور هانس یورگ آلبرشت).....	۹
مقدمه	۱۱

بخش اول: کلیات

فصل اول: مقدمه‌ای بر کیفرشناسی و آشنایی با آن	۱۸
مبحث اول: تعریف کیفرشناسی و شاخه‌های آن	۱۸
گفتار اول: از علم زندان تا کیفرشناسی	۱۹
گفتار دوم: از کیفرشناسی با پاسخ‌شناسی جرم	۲۳
گفتار سوم: شاخه‌های کیفرشناسی	۲۶
بند اول: از کیفرشناسی اجرایی تا کیفرشناسی تحلیلی	۲۷
۱- کیفرشناسی اجرایی	۲۷
۲- کیفرشناسی علمی	۲۸
۳- کیفرشناسی آکادمیک یا دانشگاهی	۲۹
۴- کیفرشناسی تحلیلی	۲۹
بند دوم: از کیفرشناسی سنتی تا کیفرشناسی نو	۳۱
مبحث دوم: کیفر و پاسخ‌های کیفری در کیفرشناسی	۳۵
گفتار اول: کیفر یا مجازات	۳۶
گفتار دوم: پاسخ‌های کیفری	۴۲
مبحث سوم: موضوع و قلمرو کیفرشناسی، اهمیت و اصول حاکم بر آن	۴۷
گفتار اول: موضوع و قلمرو کیفرشناسی	۴۷
بند اول: موضوع و قلمرو نظری کیفرشناسی	۴۷
بند دوم: موضوع و قلمرو کاربردی کیفرشناسی	۴۸
گفتار دوم: اهمیت کیفرشناسی و اصول حاکم بر آن	۵۰
بند اول: اهمیت کیفرشناسی	۵۰

بند دوم: اصول حاکم بر کیفرشناسی	۵۴
۱- بی طرفی و استقلال علمی	۵۴
۲- نقد پذیری	۵۶
۳- احترام به کرامت انسانی و حقوق بنیادین بشری	۵۶
۴- کیفرشناسی و حق بر بازپروری بزه کاران	۵۹
۵- ایجاد توازن میان حقوق بزه دیدگان، بزه کاران و اجتماع	۶۰
۶- اصل حداقل مداخله	۶۳
فصل دوم: منابع کیفرشناسی و جایگاه آن در علوم جنایی	۶۵
مبحث اول: منابع کیفرشناسی	۶۵
گفتار اول: منابع ملی	۶۵
الف: قانون اساسی	۶۵
ب: قوانین عادی	۶۵
ج: آراء و دست ربه	۶۵
د: آیین نامه ها و بخش نامه ها	۶۶
بند دوم: منابع ملی ارشادی یا الزام آور	۶۸
الف: آراء اصراری	۶۸
ب: نظریه های مشورتی	۶۹
ج: آموزه ها یا دکترین تخصصی	۸۱
گفتار دوم: موازن بین المللی و حقوق بشری	۸۳
مبحث دوم: جایگاه کیفرشناسی در علوم جنایی	۸۸
گفتار اول: کیفرشناسی و علوم جنایی حقوقی	۸۸
گفتار دوم: کیفرشناسی و علوم جنایی تجربی	۹۴
گفتار سوم: کیفرشناسی و فلسفه کیفری	۱۰۲
گفتار چهارم: کیفرشناسی و سیاست جنایی	۱۰۶

بخش دوم: مبانی نظری کیفرشناسی (پاسخ شناسی جرم)

فصل اول: مبانی ناظر به توجیه و تبیین مجازات ها	۱۱۲
مبحث اول: سزادهی	۱۱۵

گفتار اول: سزادهی سنتی	۱۱۵
گفتار دوم: بازگشت به سزادهی	۱۲۰
گفتار سوم: انتقادات ناظر به سزادهی	۱۲۶
مبحث دوم: بازدارندگی	۱۲۷
گفتار اول: مبانی نظریه بازدارندگی	۱۲۸
الف: بکاریا	۱۳۰
۱. مشاء کیفرها و حق بر کیفر دادن	۱۳۱
۲. اصل قانونمندی و قضایی بودن کیفرها	۱۳۲
۱. امنیت و امنیت کیفر	۱۳۲
ب: بنیاد	۱۳۳
گفتار دوم: ارزیابی نظریه بازدارندگی	۱۳۸
مبحث سوم: سلب توان بزه‌کاری	۱۴۹
گفتار اول: تعریف و مفهوم سلب توان بزه‌کاری	۱۵۰
گفتار دوم: علل ظهور این رویکرد و تبیین آن	۱۵۶
گفتار سوم: آماج‌ها و آثار نظریه سلب توان بزه‌کاری	۱۶۰
۱. آماج‌ها	۱۶۰
۲. آثار نظریه سلب توان بزه‌کاری بر سیاست‌گذاری جنایی	۱۶۵
۳. ارزیابی نظریه سلب توان بزه‌کاری	۱۶۸
فصل دوم: مبانی ناظر به توجیه و تبیین سایر پاسخ‌های کیفری (حق بر مجازات نشدن)	۱۷۴
مبحث اول: از مجازات و حق بر مجازات شدن تا پاسخ‌های کیفری و حق بر مجازات نشدن	۱۷۴
گفتار اول: مفهوم حق بر مجازات شدن/ نشدن	۱۷۴
گفتار دوم: مبانی حق بر مجازات نشدن	۱۸۱
الف: حق بر کرامت انسانی	۱۸۱
ب: حق بر زندگی	۱۸۲
ج: حق بر آزادی	۱۸۲
د: حق بر امنیت	۱۸۴
ه: حق بر رفتار کرامت‌مدار	۱۸۵
گفتار سوم: ماهیت حق بر مجازات نشدن	۱۸۶

۱۸۷.....	گفتار چهارم: آثار حق بر مجازات نشدن
۱۹۰.....	مبحث دوم: بازپروری
۱۹۰.....	گفتار اول: تعریف و مفهوم
۱۹۳.....	گفتار دوم: مبانی نظری
۱۹۳.....	الف: مبانی کیفرشناختی
۱۹۹.....	ب: مبانی جرم‌شناختی
۲۰۴.....	گفتار سوم: ابعاد برنامه‌های بازپروری
۲۰۴.....	الف: برنامه‌های آموزش علمی و فنی - حرفه‌ای
۲۰۵.....	ب: برنامه‌های درمانی
۲۰۷.....	ج: برنامه‌های ایمان‌محور
۲۰۹.....	گفتار چهارم: آثار بازپروری بر نظام عدالت کیفری
۲۱۱.....	گفتار پنجم: ابعاد بازپروری: افول و احیای آن
۲۱۹.....	مبحث سوم: عدالت ترمیمی
۲۲۰.....	گفتار اول: تعریف عدالت ترمیمی
۲۲۳.....	گفتار دوم: مبانی نظری
۲۲۳.....	الف: عدالت ترمیمی و عدالت کیفری رسمی / دولتی
۲۲۹.....	ب: نظریه شرمساری بازپذیرکننده
۲۳۳.....	گفتار سوم: اصول و ارزش‌های عدالت ترمیمی
۲۳۳.....	الف: اصول عدالت ترمیمی
۲۳۸.....	ب: ارزش‌های عدالت ترمیمی
۲۴۳.....	گفتار چهارم: برنامه‌های ترمیمی
۲۴۹.....	گفتار پنجم: ارزیابی برنامه‌های ترمیمی

۲۵۵.....	فهرست منابع
۲۵۵.....	۱. منابع فارسی
۲۵۹.....	۲. منابع انگلیسی
۲۷۱.....	۳. اسناد
۲۷۲.....	۴. آراء
۲۷۳.....	۵. تارنماها

هم باعث نوشته‌فنی ویژه و هم موجب افتخار من است که برای اثری که بوسیله همکاری بسیار محترم و محقق برجسته نوشته شده است، دیباچه‌ای به رشته تحریر درآورم. این جلد از کتاب «کیفرشناسی» نتیجه یک پژوهش ممتاز است. این اثر مشتمل بر مجموعه‌ای جامع از مباحثی است که برای کیفردهی و پاسخ به جرم در نظام عدالت کیفری ایران مفید خواهد بود. در این اثر رویکردی تاریخی - تحلیلی و نظریه‌مند، و در عین حال بین‌رشته‌ای و بر اساس مطالعات تطبیقی بین‌المللی در خصوص مجازات، تعیین کیفر و ضمانت اجرای جزایی اتخاذ شده است. با این وجود، اهمیت خاص این اثر در آن است که با نگاهی نظریه‌مند به تنویر تحلیل‌ها پرداخته و زمینه ادغام و جذب رویکردهای اصلی بین‌المللی در فرایند ارائه پاسخ‌های جزایی و ابعاد مختلف توجیه و تبیین آن‌ها را فراهم نموده است. این جلد از کتاب کیفرشناسی به معرفی یک ابتکار و نوآوری مفهومی نیز می‌پردازد. «اسخ‌شناسی جرم» باید جایگزین مفهوم سنتی «کیفرشناسی» شود. در واقع، نویسنده با رصاع اصطلاح و مفهوم «اسخ‌شناسی»^۱ به تغییرات و تحولات مهمی که در اندیشه‌های بازنه مجازات و ضمانت اجرای جزایی رُخ داد، روشنی افکنده است. ظهور کیفرشناسی به قرن نوزدهم بازمی‌گردد، آنگاه که محققان و اندیشمندان به مجازات‌های دولتی به عنوان نظامی بسته توجه نموده، و پاسخ‌های جزایی را به تنهایی و به نحوی که گویی ضروری نیست ارتباط و پیوندی میان نظام‌های ضمانت اجرا از یک طرف و جامعه و نظام کنترل غیر رسمی از طرف دیگر باشد، می‌فهمیدند. تفکر قرن نوزدهمی در حوزه کیفرشناسی متمرکز بر مجازات حبس و زندان به عنوان مهمترین روش و محل اعمال مجازات بزه‌کاران بود. ویژگی خاص این تفکر - اگرچه هنوز از طریق رویکردهای تطبیقی تأثیر

می‌گذارد - متأثر از نگرشی محدود در اروپا و امریکای شمالی بود. اما از دهه ۱۹۶۰ به بعد تأکید بر مجازات حبس و زندان، کم رنگ شد.

مفهوم ضمانت اجرای اجتماعی (جامعه‌محور) و جایگزین‌های حبس شتاب فزاینده‌ای گرفت و در بسیاری از نظام‌های غربی عدالت کیفری، حبس به عنوان آخرین وسیله و چاره تقلیل یافته است؛ تغییر و استاندارد دی که در بسیاری از اسناد بین‌المللی به آن اشاره شده است. ضمانت اجرای اجتماعی (جامعه‌محور) و جایگزین‌های حبس، بیانگر تغییری بنیادین در تفکر راجع به مجازات‌ها می‌باشند. این نهادها، انعکاس نگرانی و دغدغه فزاینده راجع به آثار نامطلوب و ناخواسته زندان بوده، حاکی از ضرورت تغییر در برخورد اعمال صرف درد و رنج از طریق مجازات به سمت پاسخی سازنده، همگرا و هماهنگ به جرم و مجرم می‌باشند. این تغییر جهت منجر به بررسی مجدد نقش اجتماعی (جامعه محلی) و بزه‌دیده در فرایند کیفری و اجرای پاسخ‌های جزایی نیز می‌شود. جبران و ترمیم، انچه گری میان بزه‌دیده - بزه‌کار و به طور کلی عدالت ترمیمی، الگویی از پاسخ به جرم را طراحی می‌کنند که فارغ از مفهوم مجازات است؛ مجازاتی که متمرکز بر رابطه مجرم - دولت شده و بر این عقیده شکل گرفت که اصولاً رفتار جزایی، اعمال صدمه و زیان به (عتبار) قانون کیفری است. علاوه بر این، در دهه‌های اخیر شاهد علاقمندی رو به رشد جهت فراتر رفتن از رویکرد غربی به مجازات و توجه به سایر نقاط دنیا با فرهنگ، و تاریخ‌های دیگر هستیم.

کتاب «کیفرشناسی» تحلیل نظام‌های کیفری را توسعه و گسترش می‌دهد. این اثر چشم اندازهای جدیدی را گشوده و مطمئناً متنی است که نیازهای جامعه علمی، دانشجویان حقوق کیفری، کارگزاران و سیاست‌گزاران را تسکین می‌کند. تمام مخاطبان مذکور اطلاعات تطبیقی، تجربی و نظری ارزشمندی را در این اثر خواهند یافت.

مهاثما گاندی

پاسخ به جرم، موضوعی است انسانی که دارای ابعاد حقوقی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در قلمروهای ملی و بین‌المللی می‌باشد. این موضوع با رویکردهای مذهبی، فلسفی و حتی اساطیری و افسانه‌ای مورد توجه قرار گرفته، انواع احکام، نظریه‌ها و افسانه‌ها پیرامون آن شکل گرفته‌اند.

مطالعه و بررسی علمی - تجربی پاسخ به جرم، از یک طرف در جست‌وجوی تحلیل و تبیین چرایی واکنش نسبت به جرم مجرم و از طرف دیگر به دنبال مؤثرترین و مناسب‌ترین واکنش‌ها می‌باشد. این رویکرد با توجه به ابعاد مختلف پاسخ به جرم و عوامل تأثیرگذار بر آن، تلاش می‌کند با برپا کردن فتن جنبه‌های ملی و بین‌المللی پاسخ به جرم، به نقد و ارزیابی، سازماندهی، اصلاح و به‌سازی رویه‌هایی بپردازد که تحت تأثیر قدمت تاریخی، آموزه‌های فرهنگی - مذهبی، عوامل سیاسی - اقتصادی، استمرار و استقرار یافته و گاه چنان مستقر و مستمر شده‌اند که تبیین عدالت کیفری تلقی می‌شوند.

کیفرشناسی - یا چنانکه در این اثر به آن اشاره می‌شود پاسخ‌شناسی جرم - به عنوان دانشی علمی - تجربی با توجه به انواع تحولات تاریخی پیرامون واکنش نسبت به جرم و مجرم، در درجه اول آنرا موضوعی انسانی تلقی می‌کند. در فرایند پاسخ به جرم، انسان و مجموعه‌ای از نهادهای تحت کنترل آن، عاملیت واکنش نسبت به موضوع انسانی دیگر را بر عهده گرفته، با استخدام و به‌کارگیری تمام ظرفیت‌های توجیهی - تبیینی، گونه‌های مختلفی از پاسخ نسبت به جرم و مجرم را سامان و سازمان می‌دهند. کیفرشناسی ضمن ارزشیابی و ارزشگذاری چگونگی عاملیت موجود انسانی در پاسخ به جرم نسبت به انسان دیگر، به ارزیابی آثار و نتایج پاسخ نیز پرداخته، ضرورت یا عدم

ضرورت، امکان جایگزینی و ابتکار در طیف‌های مختلف پاسخ‌ها و نیز نقد و بررسی مبانی توجیهی و تبیینی آن‌ها را در دستور کار خود قرار می‌دهد.

در فرایند مطالعه و بررسی کیفرشناختی / پاسخ‌شناختی واکنش نسبت به جرم و مجرم، نقش و تأثیر انواع عوامل تاریخی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی که در قالب نهادها، نظریه‌ها، احکام، سیاست‌ها و نظام‌ها (سیستم‌ها) تجسم یافته‌اند، بازشناسی شده، به تحلیل و تبیین آثار و نتایج آن‌ها پرداخته می‌شود. چنین رویکردی به پاسخ جرم نشان خواهد داد که امروزه این موضوع فراتر از واکنش غریزی عامل انسانی نسبت به مرتکب عمل مجرمانه، دارای آثار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی گسترده در قلمرو ملی و بین‌المللی است. به گونه‌ای که به عنوان مثال، نه تنها میزان توسل به اعدام و مجازات‌های جسمانی، یکی از عوامل تأثیرگذار بر موقعیت حقوق بشری کشورها و نظام‌های سیاسی در قلمرو بین‌المللی است، بلکه گاه اجرای یک مجازات توسط بزه‌دیده نسبت به یک مجرم، چنان ابعاد فراملی می‌یابد که موجبات اشتغال و درگیری تمام نهادهای قضایی، سیاسی و اجتماعی کشور متبوع او را فراهم می‌کند. این وضعیت نشان می‌دهد آنچه در گذشته نه چندان دور، امری شخصی - فردی، ملی و داخلی بوده است، اکنون در عصر انسان جهانی شده، چنان دارای ابعاد انسانی - بین‌المللی شده است که هیچ نظام سیاسی - حقوقی نمی‌تواند از محاسبه آن در انتخاب نوع و ماهیت رفتار خود نسبت به جرایم و مجرمین، فارغ باشد.

آگاهی از رویکرد کیفرشناختی، خواه به دلیل حاصل علمی، یا به منظور کاهش هزینه‌های اقتصادی - سیاسی و یا در جهت افزایش آرای و کارآمدی نظام پاسخ به جرم امری ضروری و گریزناپذیر است. با رویکردی کیفرشناختی، آزادی، رفاه و امنیت در جوامع توسعه یافته نه محصول توسل به مجازات‌های سخت، غیر انسانی و شدیدند و نه مجازات‌های مذکور ضامن بقاء و تعالی آن‌ها؛ تحقق و تضمین آزادی، رفاه و امنیت، مستلزم انواع تحولات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است، در حالی که توسل به کیفر و انتظار تحقق انواع مطلوبیت‌های اجتماعی از گذار اجرای آن، نه تنها هزینه‌زا و ناکارآمد، بلکه غالباً همراه با سوء استفاده‌های سیاسی - امنیتی از جرم و مجازات نیز می‌باشد. رویکرد کیفرشناختی، ضمن ارائه نگرشی فرا حقوقی - فرا قانونی به موضوع پاسخ به جرم، از تبدیل و تقلیل کاربران قوانین جزایی به مجریان فنی - حرفه‌ای و مکانیکی جلوگیری می‌کند. در این رویکرد، به جای پذیرش بی‌چون و چرای

هنجارهای حقوقی - قانونی، بررسی و نقد زمینه‌های ظهور و انتقال آن‌ها به عرصه‌های تقنینی و قضایی و ارزیابی آثار و نتایج اجرای آن‌ها در عمل نیز مورد توجه قرار می‌گیرد.

در نتیجه، مجریان قوانین جزایی نه صرفاً «مکلف» به انجام وظیفه قانونی و استفاده مکانیکی از مجازات‌ها و پاسخ‌های در دسترس، بلکه «متعهد» به ارزیابی آثار و نتایج تصمیمات اتخا‌ی و احکام صادره نیز می‌باشند.

با وجود ضرورت و اهمیت برخورداری از رویکرد کیفرشناختی، در نظام آموزشی حقوق در ایران که متکفاً آموزش و تربیت عمده مجریان قوانین جزایی به مثابه قضات، وکلا و ... می‌باشند، آموزش کیفرشناسی امری مغفول و فراموش شده است. این امر نه تنها حاکی از عدم تحول مناسب نظام آموزشی حقوق در این خصوص می‌باشد، بلکه از دیگر سوی بیانگر احساس بی‌نیازی و گاه مقاومت و انکار آگاهانه از ضرورت تبیین، نقد و ارزیابی چگونگی توسل به پاسخ‌های جزایی در فرایندهای تقنینی، قضایی و اجرایی است. این در حالی است که توجه به برخی واقعیت‌های مربوط به اجرای مجازات‌ها در ایران، ضرورت تمرکز بر رویکرد کیفرشناختی را گریزناپذیر می‌سازد. به عنوان مثال، مطابق اعلام رئیس رقت سازمان زندان‌های کشور: «آمار نشان می‌دهد حداقل ۷۰ درصد جامعه آماری زندانیان جزء خانواده‌های فقیر و مسکین هستند». «همچنین وضعیت رو به رشد جمعیت زندانیان کشور در تمام آمارهای موجود، قابل مشاهده و تأیید می‌باشد. به ترتیبی که تعداد زندانیان کشور در سال ۱۳۷۱؛ ۱۰۱،۸۰۱ نفر و نسبت زندانیان به ازای هر صد هزار نفر - جمعیت ۱۵۵ نفر بوده است. در سال ۱۳۸۸ جمعیت زندانیان کشور به رقم ۱۶۲ هزار نفر رسید. در این زمان حدود نیمی از زندانیان ورودی، در رده سنی ۱۵ تا ۲۹ سال قرار داشتند. مطابق آمار مذکور، بیش از ۶۰ درصد زندانیان کشور در این زمان، دارای مدارک ابتدایی و سیکل بوده و پا به دبیرستان نگذاشته بودند. ۳۵ درصد زندانیان متأهل بوده و ۵ تا ۷ درصد آنان را زنان و دختران تشکیل می‌دادند. در سال ۱۳۹۰ طی کم‌تر از دو سال جمعیت زندان‌های کشور ۵۵ هزار نفر افزایش یافت و درحالی که ظرفیت اسمی زندان‌ها حدود ۸۵ هزار نفر اعلام شده بود، جمعیت زندان‌های کشور به رقم ۲۲۰ هزار نفر رسید. به عبارت دیگر در این زمان، در حالی که متوسط تعداد زندانیان در دنیا به

ازای هر صد هزار نفر ۱۴۸ نفر و در آسیا ۸۸ نفر بود، در ایران ۲۷۱ نفر یعنی دو برابر نرخ جهانی و بیش از سه برابر نرخ آسیا بوده است. ملاحظه ترکیب شغلی زندانیان در این سال نشان می‌دهد که عمده آن‌ها در گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی بوده‌اند. به ترتیبی که، ۳۰ درصد زندانیان دارای شغل آزاد، ۱۸ درصد کارگر ساده، ۷ درصد بیکار، ۸ درصد کشاورز و ۸ درصد راننده بودند. ۱۵ درصد زندانیان اصولاً سواد خواندن و نوشتن نداشته و ۳۵ درصد آن‌ها فقط تا مقطع ابتدایی تحصیل کرده بودند.^۱

مطابق آمار مذکور جرایم اصلی زندانیان و سهم هر کدام از آن‌ها در جمعیت زندان به ترتیب ذیل می‌باشد:

مواد مخدر و اعتیاد ۳۷ درصد؛ جرایم بر ضد اشخاص ۱۶ درصد؛ سرقت ۱۰ درصد؛ جرایم بر ضد عفت و اخلاق عمومی ۹ درصد؛ جرایم بر ضد اموال و مالکیت ۶ درصد.^۲

در این سال، رقم نگهداری روزانه زندانیان بالغ بر ۵ میلیارد تومان برآورد شده بود. جمعیت زندانیان ایران در سال ۱۳۹۱ به بالاترین میزان یعنی ۲۵۰ هزار نفر رسیده، به گونه‌ای که از هر صد هزار نفر، حدود ۳۳۰ نفر در زندان به سر برده‌اند. این رقم نه تنها ایران را به عنوان چهارمین کشور جهان از لحاظ نسبت جمعیت زندانی با جمعیت عادی قرار داد بلکه در مقایسه با کشوری مانند ترکیه که جمعیتی برابر با ایران دارد، جمعیت زندانیان ایران ۲/۲ برابر بیشتر بوده است. در این زمان ۴۳ درصد زندانیان مرتکب جرایم مواد مخدر و ۲۸ درصد آن‌ها مرتکب سرقت شده بودند.^۳

مطابق اعلام مرکز بین‌المللی مطالعات زندان در ۲۱ آذر ۱۳۹۳، جمعیت زندان‌های ایران ۲۲۵،۶۲۴ نفر بوده است. در این زمان به ازای هر صد هزار نفر ایرانی ۲۹۰ نفر در زندان بوده‌اند و ۲۵ درصد جمعیت زندانیان را بازداشت‌شدگان بیش از محاکمه تشکیل می‌دادند. این آمار، ایران را در میان هشت کشور اول دنیا از لحاظ نسبت میان جمعیت و زندانی قرار می‌دهد. در همان حال، این رقم دو برابر متوسط میزان زندانی در آسیا (۱۴۰ نفر در هر صد هزار نفر) و حدود یک‌ونیم برابر متوسط جهانی (۱۸۴ نفر در هر صد هزار نفر) می‌باشد.

1. www.hamseda.ir/fa/pages/?cid=2079.

۲. مجله اصلاح و تربیت، (خرداد ۱۳۹۰)، سال پنجم، شماره ۵۱، ص ۴۷.

3. www.persian_heritage.com/?=25585.